

TỌA ĐÀM NHÂN SINH HẠNH PHÚC

(Giảng Giải Đề Tử Quy)

Tập 35

Giám định: Lão pháp sư Tịnh Không

Chủ giảng: Thầy Thái Lễ Húc

Địa điểm: Học hội Tịnh tông Đài Nam, Đài Loan

Thời gian: 15/02/2005 - 23/02/2005

Viết dịch: Ban biên dịch Pháp Âm Tuyên Lưu

Xin chào mọi người! Chúng ta tiến vào phần thứ tư là Rộng Yêu Mọi Người, cũng là nhắc đến tâm yêu thương, tâm nhân hậu của con trẻ có thể từ việc hiếu thảo với cha mẹ, sau đó mở rộng kính trọng tất cả cha mẹ, người thân của mọi người khác; lại mở rộng ra là tôn trọng các ngành các nghề, tôn trọng sự đóng góp của họ, sự vất vả của họ; cũng phải yêu thương nhiều hơn những nhóm người tương đối yếu thế trong xã hội, vừa rồi có nói đến “những người quan, quả, cô, độc, phế, tật đều được nuôi dưỡng”, hơn nữa đích thực là hiện nay phong khí hành thiện này cũng càng lúc càng hưng thịnh, đây là điều đáng để chúng ta vui mừng.

Mà khi chúng ta làm điều thiện, một là sẽ nâng cao tâm nhân từ của chính mình, hai là có thể thực sự hiểu được rất nhiều về một số sự việc, một số khu vực xã hội mà người khác không biết đến. Khi chúng ta dẫn con cái cùng đi theo làm việc thiện thì nhất định sẽ nuôi lớn tâm nhân hậu cho chúng. Vậy trước khi chúng ta làm việc thiện thì nhất định phải chăm sóc gia đình thật tốt. Không thể ra ngoài làm việc tốt mà gia đình thì rối loạn, vì như vậy có thể sẽ có tác dụng phụ. Do đó, trước tiên phải tu thân, sau đó mới tề gia, tề gia rồi mới có thể phát huy sức ảnh hưởng để trị nước, để ảnh hưởng đến xã hội, vì vậy thứ tự này chúng ta cũng cần phải đối đãi cẩn thận.

Ngoài tôn trọng đoàn thể yếu thế ra, những người xấu có cần yêu thương không? Cần. Trước đây chúng tôi cũng có nhắc đến một vụ án rất nghiêm trọng xảy ra vào năm trước, đó là vụ án của Mã Gia Tước. Do bạn bè cười chê anh, chế nhạo anh, khinh thường anh trong một thời gian dài, cho rằng anh ấy rất nghèo, sau đó đã nảy sinh động cơ giết người, và đã giết mấy người bạn học. Mà trong quá trình đó, có một người bạn học vốn dĩ cũng sẽ bị sát hại, nhưng kết quả đã tránh được kiếp nạn. Bởi vì người bạn học đó từng lấy khay cơm giúp anh, từng giúp anh lấy khay cơm một lần, cho nên bạn học này mới hóa giải được nguy nan này. Cho nên con người đích thực có tâm thiện thì tự nhiên sẽ có quả báo thiện.

Cho dù đối phương là người ác như thế nào, chỉ cần chúng ta có tâm thiện, chỉ cần chúng ta có đức hạnh thì đều có thể dần dần thức tỉnh lương tri của họ. Nếu như chúng ta chỉ trích họ thì có thể cả hai bên đều bị tổn thương, gọi là “phô việc ác, tức là ác, ác cùng cực, tai họa đến”, rất có thể họ sẽ tức quá hóa giận thì sẽ không hay. Vì sao họ đi vào con đường sai lầm này vậy? Thưa các bạn, vì sao vậy? Do không có giáo dục gia đình tốt, không có giáo dục nhà trường tốt. Cho nên một người đi vào con đường sai lầm là do hành trình cuộc đời họ không gặp được người thực sự yêu thương họ, vì vậy “người đáng ghét ắt có chỗ đáng thương”, chúng ta nên thông cảm cho họ.

Ở Hải Khẩu, tôi có gặp một vị sếp, ông ấy là người quản lý nhà giam. Ông biết tôi đã không ở Hải Khẩu trong thời gian dài, hôm đó có trở lại Hải Khẩu vài ngày, ông vừa biết tin liền đến cùng dùng cơm với giáo viên ở trung tâm chúng tôi. Ông nói ông có một tâm nguyện là mong muốn biến nhà tù trở thành trường học. Nghe điều này xong tôi rất cảm động, thật vậy, một vị lãnh đạo của chính phủ thực sự có tâm làm việc thiện thì sẽ có rất nhiều, rất nhiều người có thể có được lợi ích rất lớn. Tôi nhớ khi tổ chức khóa học lần đầu tiên ở Hải Khẩu, khóa học năm ngày, Cục trưởng Giáo dục thành phố Hải Khẩu đích thân đến nghe tôi giảng. Đương nhiên tôi rất ít ra ngoài xã hội, cho nên khi Cục trưởng ở bên dưới thì tôi cũng rất hồi hộp, sau đó cục trưởng nghe hết toàn bộ tiết học buổi chiều. Nghe xong tan học, mấy giáo viên chúng tôi tiễn Cục trưởng ra về. Sau khi Cục trưởng này ra về, bỗng nhiên tôi rất cảm động, nước mắt cứ thế tuôn rơi. Bởi vì chúng tôi hay xem Đức Dục Cổ Sự, thấy một vị lãnh đạo tốt đều có thể lợi ích một phương, đều có thể khiến cho đời sống, tư tưởng của người dân có được sự phát triển rất tốt, gia đình của họ đều có được sự ảnh hưởng sâu xa. Vừa nghĩ đến chỉ cần có vị quan tốt xuất hiện thì sẽ có phong khí xã hội tốt. Nghĩ đến điều này tôi rất cảm động. Người ở bên cạnh cũng không biết tại sao tôi khóc, họ đều bị tôi dọa sợ. Tôi nói: “Không sao, không sao!”

Lại nhìn thấy vị trưởng giám ngục này có tâm như vậy, khi ông ấy có tâm như vậy, chúng tôi nhất định hy sinh hết mình, tôi nói: “Chỉ cần thu xếp được, giáo viên trong trung tâm chúng tôi nhất định đến ủng hộ, thậm chí sách vở chúng tôi cũng sẵn lòng cung cấp.” Thực sự vào thời đại ngày nay chỉ cần bạn muốn làm việc thiện thì chắc chắn sẽ có người đến giúp đỡ bạn, gọi là “người có nguyện thiện, trời ắt thuận theo”. Thế nên đối diện với người ác, chúng ta cũng chỉ dạy con cái là bản thân mình trước tiên phải làm cho tốt thì tự nhiên sẽ cảm hóa được

người khác. Con cái có thái độ như vậy, chúng luôn giữ thái độ hòa nhã với mọi người thì sẽ không đến nỗi xảy ra xung đột với người khác.

Ngoài việc phải yêu thương con người ra, có cần phải yêu thương bảo vệ động vật không? Cũng phải yêu thương bảo vệ động vật. Bởi vì động vật cũng giống như chúng ta, đều có linh tri, có cảm giác, chúng cũng biết đau, cũng biết đau lòng, cũng biết buồn. Ở Tây Tạng có một thợ săn, một hôm buổi sáng thức dậy nhìn thấy từ xa có một con linh dương Tây Tạng, người thợ săn này vừa nhìn thấy con mồi, theo bản năng sẽ làm ra hành động gì? Lập tức cầm súng lên, ngắm trúng con linh dương Tây Tạng này. Kết quả đã xuất hiện một cảnh tượng làm ông ấy vô cùng kinh ngạc, bởi vì ông chưa bao giờ nhìn thấy như vậy, bởi vì con linh dương Tây Tạng này nhìn ông, sau đó quỳ xuống trước ông, ông cảm thấy rất kỳ lạ, nhưng ông vẫn bắn chết nó. Sau khi bắn chết, ngày hôm sau mổ nó ra để chuẩn bị cắt thịt thì nhìn thấy trong bụng nó có một con linh dương con. Người thợ săn chợt hiểu ra là tại sao con linh dương này lại quỳ xuống, [nó quỳ xuống là để] cầu xin ông tha mạng cho con của nó. Bởi vì người thợ săn này cũng là một người cha, nhìn thấy con linh dương vì con của mình mà có thể làm ra hành động như vậy nên ông rất cảm động, cũng rất ân hận, ông lĩnh hội được rằng tất cả động vật đều có tình thân. Vì vậy từ đó ông đã bỏ cây súng săn và không còn đi săn nữa.

Có một người thợ săn khác chuyên môn đi bẫy chồn, dùng dụng cụ săn bắt để bẫy chúng. Có một hôm, ông phát hiện dụng cụ săn bắt của ông đã bẫy được một con chồn, đến gần xem thì ông chỉ nhìn thấy bộ da của con chồn, không thấy thân thể đâu. Người thợ săn liền đi theo vết máu của con chồn để lại. Đi đến được hang chồn thì nhìn thấy con chồn này dùng hết sức lực tự lột bỏ da của nó, sau đó tự mình chạy về đến hang cho con của nó bú. Thực ra con chồn này đã chết rồi, nhưng con của nó vẫn còn đang bú sữa của nó. Bạn xem, một con chồn cho dù đang ở trong tình trạng nguy hiểm đến tính mạng nhưng suy nghĩ của nó vẫn là vì con của mình. Tình mẹ thương con của chúng không thua kém loài người chúng ta, người thợ săn nhìn thấy cảnh tượng như vậy nên từ đó ông không còn đi săn nữa. Cho nên từ chỗ này chúng ta cũng nghĩ đến một bài thơ của Bạch Cư Dị:

*“Chớ bảo quần sanh tính mạng nhỏ,
Xương thịt giống nhau, da giống nhau,
Khuyên anh đừng bắn chim đầu cành,
Chim non trong tổ ngóng mẹ về.”*

Cho nên đối với động vật, chúng ta cũng phải có tâm thấu cảm như vậy, tuyệt đối không được vì sở thích của mình, sự yêu ghét của mình mà chia rẽ gia đình của động vật.

Không chỉ động vật cần sự quan tâm của chúng ta mà thực vật cũng cùng một thể với chúng ta, đều ở trong một thể sinh mạng chung của trái đất này. Tôi đã từng thấy một đứa trẻ leo lên cây liên tục rung lắc cành cây, cứ muốn níu gãy cành cây cho bằng được, em cảm thấy chơi như vậy vui. Nhưng nếu ngay từ nhỏ chúng đã cảm thấy chơi vui thì đều có thể làm, như vậy chúng có khả năng từ làm tổn thương thực vật, tiếp đó nếu chúng cảm thấy chơi rất vui. Chúng sẽ đánh động vật, sẽ làm tổn thương thực vật, tổn thương động vật, lớn hơn chút nữa, có thể chúng cảm thấy thích thú thì chúng sẽ đánh người. Vì vậy chúng ta cần phải rất cẩn thận, khi con cái đối xử với tất cả bất kể là động vật hay thực vật, đều là tâm của chúng đang đối xử. Nếu như bất kính đối với vật thì sau này có thể kính trọng người được không? Chúng nhìn thấy thức ăn thì nói: “Con không ăn!” Đối với thức ăn đều lãng phí thì đối với người nhất định rất khó cung kính. Bởi vì “một chân hết thảy chân”, một này là gì? Một này là chỗ giữ tâm của một người. Sự cung kính, sự chân thành của chúng nếu đã được nội hóa vào trong tâm thì hành vi chúng biểu hiện ra tự nhiên đều là cung kính, chân thành. Khi chúng không chân thành, đều chà đạp, muốn làm gì thì làm đối với vật thì tâm của chúng đã mất đi sự cung kính, đợi đến khi chúng đối diện với người có thể lập tức điều chỉnh trở về sự cung kính được không? Đó là chuyện không thể nào. Cho nên những gì chúng ta mặc, những đồ chúng ta ăn đều có thể là sự quan tâm của cha mẹ, đều dùng tiền cha mẹ cực khổ kiếm được để mua. Khi chúng có thể trân trọng những đồ vật này cũng chính là trân trọng công sức của cha mẹ bỏ ra. Những điều này không rời khỏi tâm cảnh của một người.

Cho nên, khi tôi nhìn thấy trẻ con đang làm tổn thương cây cối, chúng tôi cũng không chỉ trích ngay lúc đó, mà đợi đến tiết học sau vào học, chúng tôi liền nói với các em: “Các em nhỏ thân mến! Xin hỏi con người chỉ cần thiếu cái gì năm phút thì không thể sống được nữa? Thiếu cái gì? Thiếu khí oxy. Hôm nay các em thiếu thức ăn thì vẫn có thể chịu được tám ngày, mười ngày, vẫn có thể sống tốt được. Hôm nay hai, ba ngày các em không uống nước có thể vẫn không sao. Nhưng chỉ cần năm phút không có oxy thì các em sẽ như thế nào? Chắc chắn sẽ chết, có thể sẽ chết não. Vậy khí oxy từ đâu mà có?” Các em đều trả lời rất nhanh, bởi vì các em đều đã học qua môn tự nhiên: “Tác dụng của quang hợp, chính là từ cây cối mà có.” “Vì vậy, cây cối là thứ quan trọng nhất trong sinh

mạng của các em, bởi vì chỉ cần không có cây cối thì các em không sống nổi năm phút, do đó cây cối là ân nhân cứu mạng của các em. Cây cối cho các em thứ cần thiết nhất, vậy các em lấy gì để đổi xử với cây cối? Cho nên đối với cây cối, chúng ta cần phải yêu thương. Cây cối không chỉ cung cấp khí oxy cho các em mà còn giúp đỡ các em rất nhiều, rất nhiều.” Chúng ta có thể mượn cơ hội này để giảng cho các em có thể quán chiếu được tầm quan trọng của cây cối đối với các em, sự cống hiến đối với sinh mạng của các em. Mà trước giờ cây cối cống hiến cho chúng ta nhiều như vậy nhưng chưa từng mở miệng nói: “Xin bạn trả cho tôi ba trăm đồng, xin bạn trả cho tôi năm trăm đồng.” Sự cống hiến của cây cối đối với chúng ta là vô tư, càng đáng để cho chúng ta tôn trọng.

Bởi vì con người không tôn trọng cây cối nên đã sinh ra rất nhiều vấn đề. Ví dụ như mỗi lần trời mưa đều xảy ra sạt lở đất đá. Thật kỳ lạ, ba mươi năm trước, năm mươi năm trước đâu có sạt lở đất đá nhiều như vậy! Đột nhiên mấy chục năm sau này lại xuất hiện vậy? Bạn có phát hiện ra thời đại này của chúng ta có rất nhiều danh từ mới không? Đây đều là do con người ngày nay đã làm một số việc nào đó nên mới sinh ra những hiện tượng mới này. Do bởi nạn chặt phá rừng tràn lan, những cây lớn này vốn có thể giữ chặt đất đai, nhưng bạn lại chặt đi mất nên đất đai đều bị lỏng lẻo, kết quả khi trời mưa quá lớn sẽ gây ra sạt lở đất đá, sạt lở bùn đất. Cho nên ngày nay cái gọi là thiên tai, thực ra bạn hãy tỉ mỉ suy xét thì tất cả đều do con người gây ra, đều là tai họa do con người gây ra.

Bởi vì cây cối có bóng râm rất lớn có thể điều hòa nhiệt độ, vì vậy trong một thành phố, chỉ cần cây cối càng nhiều thì nhiệt độ sẽ càng ổn định. Giả như cây cối đều bị chặt hết, ánh nắng mặt trời chiếu trực tiếp xuống thành phố này thì nhiệt độ sẽ như thế nào? Vô cùng cao, con người sống trong môi trường như vậy thì sức khỏe cũng bị tổn hại. Cho nên cây cối luôn điều hòa nhiệt độ cho chúng ta. Hơn nữa, cây cối làm cho ánh nắng mặt trời không chiếu trực tiếp lên mặt đất, do đó nhiệt độ được điều hòa rất tốt. Mà con người lại thải ra khí CO, khí CO₂ và một số không khí dơ, đều phải nhờ cây cối hấp thụ để chuyển hóa, nhưng rất cuộc hiện nay đều chặt hết cây cối nên những không khí không tốt cứ tích tụ lại trong tầng không khí. Khi khí CO, khí CO₂ quá nhiều sẽ gây ra hiệu ứng nhà kính. Vì vậy, nhiệt độ của trái đất không thoát ra được bên ngoài nên càng ngày càng cao, gây nên sự khác thường của khí hậu toàn cầu, như vùng nhiệt đới lại có tuyết rơi. Những hiện tượng này có phải là thiên tai không? Có phải là thiên tai không? Đều không phải. Bởi vậy con người nên suy nghĩ cẩn thận để cùng chung

sống với thiên nhiên. Chúng ta có thể bảo vệ thiên nhiên thì có thể cùng tồn cùng vinh, nếu chúng ta tổn thương thiên nhiên thì nhất định cả hai đều bị thiệt hại.

Vì thế, tổ tiên mới kỳ vọng chúng ta phải làm tam tài “thiên, địa, nhân”. Có một con số thống kê là mười ngàn năm trước, cứ mỗi một trăm năm thì có một loài vật bị tuyệt chủng; một ngàn năm trước, cứ mỗi mười năm thì có một loài vật bị tuyệt chủng; một trăm năm trước, cứ mỗi một năm thì có một loài vật bị tuyệt chủng; hai mươi năm trước, cứ mỗi năm thì có năm trăm loài vật bị tuyệt chủng; năm năm trước, cứ mỗi năm thì có mười ngàn loài vật bị tuyệt chủng. Chúng ta xem thử con số này, nhìn thấy mà giật mình, trong vòng mấy chục năm ngắn ngủi, vạn vật trên toàn cầu đều cận kề với đại nạn, nhanh chóng tuyệt chủng. Đó là kiệt tác của ai vậy? Loài người. Vì vậy, sau khi có một loài động vật ở trên trái đất bị tuyệt chủng, những động vật khác sẽ mở party, sẽ mở tiệc ăn mừng liên tục bảy ngày bảy đêm không ngủ, đó là loài nào vậy? “Là loài người.” Sao các bạn biết vậy? Đích thực là đã đến lúc con người cần phải phản tỉnh lại một cách nghiêm túc.

Giả như lấy bệnh ung thư làm ví dụ, con người chính là tế bào ung thư của trái đất. Bạn xem có phải tế bào ung thư lan rộng rất nhanh, chèn ép lên các bộ phận nội tạng khác không? Chúng lan rộng rất nhanh, chúng cho rằng chúng càng ngày càng lớn mạnh. Bỗng nhiên một hôm sức khỏe bị suy kiệt, rồi kết cục của tế bào ung thư là gì? Cũng chết. Mặc dù nó không ngừng phát triển, nhưng đến cuối cùng toàn bộ cơ thể con người cũng bị chết thì nó cũng kề cận với cái chết, nó cũng phải chết theo. Con người cũng như vậy, chiếm đoạt nhiều không gian sinh tồn của động vật, thực vật như vậy, hình như loài người càng ngày càng lớn mạnh đúng không? Nhưng đến khi toàn bộ trái đất bị phá hoại không thể sinh tồn nữa, trái đất không thể sinh tồn thì con người cũng sẽ bị diệt vong theo. Do đó, con người không được chỉ thấy cái lợi trước mắt, mà nhất định phải từ quan tâm đối với con người mở rộng đến tôn trọng tất cả vạn vật. Mà khi chúng ta biết tôn trọng vạn vật thì cũng dạy cho thế hệ sau của chúng ta biết tôn trọng tất cả sinh mạng, trường dưỡng tâm nhân từ của con trẻ. Khi thế hệ sau có tâm nhân từ thì ai được lợi ích lớn nhất? Đương nhiên là cha mẹ, gia đình của chúng. Vì vậy, con người phải hiểu rõ lý lẽ, không hiểu rõ lý lẽ thì có thể sẽ làm rất nhiều chuyện khiến cho bản thân đời này phải hối hận. Cho nên, phải “yêu mọi người”. Chúng ta xem kinh văn tiếp theo, trước tiên chúng ta đọc một đoạn:

Phàm là người, đều yêu thương, trời cùng che, đất cùng chở.

“Phàm là người, đều yêu thương. Trời cùng che, đất cùng chở.” Chúng ta cùng sinh sống trên trái đất này, cùng sống trong trời đất này thì phải nên vui buồn cùng nhau. Vì vậy, có một thầy giáo nói với tôi: “Có thể yêu thương bảo vệ tất cả vạn vật chính là nỗ lực thực hành đạo hiếu đễ.” Tiếp đó thầy nói: “Trời là cha, đất là mẹ, mỗi người đều là con cái của đại địa, đều là đại địa nuôi lớn chúng ta. Nếu như hôm nay không có đại địa thì chúng ta ăn cái gì? Bởi vì đại địa nuôi lớn chúng ta, nên chúng ta phải nhớ ơn đức này. Đất là mẹ, tất cả vạn vật mà mẹ đã nuôi lớn đều là anh chị em với nhau. Bởi vậy chúng ta không nên sát hại động vật, vì như vậy sẽ không có thái độ hiếu đễ.” Vị thầy này đã mở tâm lượng của mình rất rộng. Mà đại địa đích thực là mẹ, khi loài người chúng ta không biết tôn trọng động vật thì bầu không khí của cả gia đình sẽ vô cùng hỗn loạn. Cho nên bạn xem có nhiều động vật đang bị tuyệt chủng như vậy, khi những động vật này nhìn thấy loài người thì lập tức chạy trốn hết. Nghe nói khi gặp người Trung Quốc thì chúng chạy rất nhanh. Điều này chúng ta cần phải phản tỉnh. Bởi vậy, người Trung Quốc cần phải tiết chế dục vọng ăn uống của mình đối với loài bay trên trời, loài bò dưới đất, loài bơi dưới nước, bằng không thì không biết sẽ sát hại biết bao sinh linh. Rất nhiều động vật đều bị con người ăn đến mức tuyệt chủng. Vì vậy nói “trời cùng che, đất cùng chở”.

Vào thời Chiến Quốc, có một danh tướng tên là Tôn Thúc Ngao, ông là người tương đối có đức hạnh, một hôm ông đi làm việc ở bên ngoài thì nhìn thấy một con rắn hai đầu, bởi vì trong thôn của ông có tin đồn là người nào nhìn thấy con rắn hai đầu đều không sống được, có thể gặp vận hạn, nên sau khi nhìn thấy thì ông lập tức lấy gậy đánh chết con rắn hai đầu này. Sau khi đánh chết con rắn thì ông đem chôn, còn bản thân ông thì khóc suốt suốt trở về nhà. Mẹ ông vừa nhìn thấy liền hỏi ông: “Con khóc gì vậy?” Tôn Thúc Ngao liền nói: “Con không thể phụng dưỡng mẹ nữa rồi, bởi vì con nhìn thấy con rắn hai đầu, có thể không giữ được mạng nữa.” Bạn xem, Tôn Thúc Ngao tuổi còn nhỏ nhưng khi nhìn thấy con rắn hai đầu lại không nghĩ đến tính mạng của mình sắp kết thúc, mà nghĩ đến điều gì? Ông đem chôn con rắn đi, không để cho người khác nhìn thấy. Hơn nữa khóc suốt suốt trở về nhà, vì sao ông lại đau lòng? Do sợ bản thân mình không thể phụng dưỡng mẹ nữa. Mẹ ông nghe xong cảm thấy rất yên lòng, thấy con mình thực sự có thể luôn nghĩ cho người khác. Cho nên nói: “Con không nên lo lắng, con có tâm thiện như vậy thì sau này chắc chắn sẽ rất có phước phần.” Sau này Tôn Thúc Ngao lớn lên đích thực đã làm tể tướng của nước Sở, cũng rất có thành tựu. Vì vậy, “thiện có thiện báo”, có trái tim lương thiện như vậy thì nhất

định sẽ chiêu cảm được phước phần. Cho nên “phàm là người, đều yêu thương”. Chúng ta cùng xem câu kinh văn tiếp theo:

**Người hạnh cao, danh tự cao, được người trọng, không bề ngoài.
Người tài năng, tiếng tự cao, được người phục, chẳng do khoe.**

“Người hạnh cao, danh tự cao, được người trọng, không bề ngoài.” Một người có đức hạnh, tự nhiên tiếng tăm của họ sẽ được lan truyền đi, có cần phải ngồi trên xe đi tuyên truyền quảng cáo không? Tuyệt đối không phải. Bởi vì gió đức sẽ thổi ra ngoài. Vì vậy trong Luận Ngữ, Khổng lão phu tử có nhắc đến: “Đức của quân tử như gió, đức của tiểu nhân như cỏ. Gió thổi trên cỏ, thì cỏ nhất định sẽ rạp xuống.” Tiểu nhân ở đây là chỉ cho lão bá tánh bình dân thông thường; chữ “rạp xuống” này là chỉ cho cỏ hạ thấp thân xuống, biểu thị cho gió đức vừa thổi qua thì tất cả lão bá tánh bình dân này đều nhận được sự giáo hóa, sẽ biết học tập, noi gương theo. Đương nhiên quan trọng nhất là người có đức hạnh nhất định phải có đạo đức học vấn thực sự, vậy thì tự nhiên sẽ đạt được hiệu quả “đào môn không vẫy gọi, dưới cây tự thành lối”. Vì vậy, năm xưa việc dạy học của Khổng lão phu tử cũng phát triển rất nhanh, rất nhiều người đọc sách ở các nước đều đến học tập với Phu tử.

Thưa các bạn! Phu tử từng giây từng phút đều đang suy nghĩ những việc gì? Còn chúng ta từng giây từng phút đang nghĩ về việc gì? Bởi vì tướng do tâm sinh, những gì tâm nghĩ thì nhất định sẽ biểu hiện ra trong việc đối nhân xử thế ở trong cuộc sống hàng ngày. Khi chúng ta có thể lý giải được khoảng cách giữa những gì mà các bậc thánh hiền nghĩ so với chúng ta bao xa thì chúng ta sẽ biết làm thế nào để theo cho kịp. “Dù cách xa, cũng dần đạt.” Thưa các bạn, bình thường chúng ta đều nghĩ điều gì? Có phải là nghĩ đến cô phiếu sắp lên hay sắp xuống không? Hay là đang lo lắng lần này con mình thi môn toán như thế nào?

Trong Luận Ngữ, Phu tử có nhắc đến mỗi ngày ngài lo nghĩ về bốn việc: “Đức hạnh không tu, học rồi không giảng, nghe điều nghĩa mà không thể theo, có lỗi lầm mà không thể sửa, đây là những ưu lo của ta vậy!” Mỗi ngày Phu tử vô cùng tích cực tu dưỡng đức hạnh của bản thân mình, vì vậy ngài lo sợ mỗi ngày trôi qua vô ích, nên không thể “đức hạnh không tu”, không được “học rồi không giảng”. Những đạo lý mà bản thân lĩnh hội được nhất định phải nói ra, khiến cho càng nhiều người được lợi ích, khiến cho huệ mạng của càng nhiều người được trưởng dưỡng. “Nghe điều nghĩa mà không thể theo”, chỉ cần biết là việc chính nghĩa thì nhất định phải “việc nhân đức không nhường ai”; “có lỗi lầm mà không thể sửa”, mọi lúc luôn nghĩ đến bản thân còn có những khuyết điểm gì thì phải

nhANH chóng sửa đổi, không được lười biếng. Cho nên Phu tử giữ tâm như vậy cho nên đức hạnh của ngài, sự cống hiến của ngài đối với quần chúng tự nhiên càng ngày càng lớn, tự nhiên có được sự kính trọng, quý mến của tất cả bá tánh bình dân dành cho ngài. Vì vậy, “người hạnh cao, danh tự cao, được người trọng, không bề ngoài”, tuyệt đối không phải bởi vì ngài rất đẹp trai, tuyệt đối không phải do dung mạo, dung mạo không thể làm cho người khác kính phục từ tận đáy lòng, đó là chuyện không thể nào.

Câu tiếp theo: “*Người tài năng, tiếng tự cao, được người phục, chẳng do khoe.*” Một người thực sự có tài hoa thì danh tiếng của họ cũng sẽ tự nhiên lan truyền đi xa; “được người phục, chẳng do khoe”, tài hoa của một người chắc chắn không phải do bản thân người đó tự phóng đại, tự khoe khoang, mà bởi vì tài hoa đó khiến cho mọi người khâm phục từ tận đáy lòng. Mà chữ “tài” này chắc chắn đều được xây dựng trên một nền tảng, đó là nền tảng gì? Đức hạnh. Nếu như có tài mà không có đức thì có thể làm cho mọi người khâm phục không? Không được. Do đó trước câu này có nói đến người hạnh cao, nhất định phải có đức hạnh. Do họ có đức hạnh nên tài hoa mà họ học được đều xuất phát từ một mục đích là có thể lợi ích cho gia đình, lợi ích cho xã hội, cho nên tài hoa của họ nhất định sẽ làm cho người khác kính phục, làm cho người khác được lợi ích, vì vậy mọi người sẽ rất thực lòng tin phục họ. Tuyệt đối không phải nói dùng tài hoa đó chỉ để mưu lợi cho riêng mình, như vậy không thể nào có được sự tôn trọng của người khác.

Chúng ta thường nhìn thấy nhiều người có tài hoa rất cao, đều sẽ sinh lòng ngưỡng mộ. Trẻ con có thể cũng như vậy! “Sao mà giỏi thế”, “chữ này viết sao mà đẹp thế”, “hát sao mà hay quá vậy!” Có thể viết được chữ đẹp là kết quả, nguyên nhân ở đâu? Vì vậy chúng ta nên tiến thêm một bước hướng dẫn các em nhỏ không nên chỉ hâm mộ người khác, mà phải thấy được phía sau bản lĩnh tốt như vậy của họ tuyệt đối không phải trong phút chốc mà có được. Cho nên, “nếu muốn công phu sâu, thì phải chày sắt mài thành kim khâu”, tất cả bản lĩnh tuyệt đối không phải từ trên trời rơi xuống, cần phải xây dựng cho con cái thái độ đúng đắn như vậy, chắc chắn rằng kiên nhẫn là gốc của thành công.

Cho nên khi chúng ta nhìn thấy thư pháp Đệ Tử Quy viết rất đẹp, là cô Dương Thục Phân tự tay viết, chúng ta nhìn thấy đều cảm thấy viết rất đẹp, rất ngưỡng mộ. Cô Dương đã viết bao lâu rồi? Đã 41 năm rồi, từ lúc 5 tuổi bắt đầu viết thư pháp. Cô nói: “Trước đây luyện viết thư pháp, mỗi ngày cô luyện viết cả chồng giấy”, một chồng giấy, đều là từng nét từng nét một mà luyện thành như

vậy, nên hiện nay mới có thể cầm bút lên viết tùy ý mà không vượt ra ngoài quy củ. Vì vậy, đích thực là phải dụng tâm, bỏ công sức, cộng thêm sự kiên trì, cộng với tấm lòng phục vụ cho người khác thì tài hoa của cô mới không ngừng được nâng cao, không ngừng có sự đột phá. Hiện nay cô ấy viết rất nhiều bản chữ mẫu để sau này in thành sách, đưa lên mạng, phía sau những tác phẩm của cô đều viết: “Hoan nghênh sao chép, công đức vô lượng.”

Mà bản thân cô lại có gia đình tốt như vậy, bởi vì cha của cô là một nhà thư pháp. Mà cha cô cũng là 27 tuổi mới bắt đầu học thư pháp, cho nên người cha đã làm tấm gương rất tốt cho cô, chỉ cần hiếu học thì không bao giờ là quá muộn. Thừa các bạn, sau khi nghe xong có bạn nào muốn cầm bút lên để luyện thư pháp không? Người cha làm tấm gương tốt như vậy, có gia đình tốt như vậy nên đã thành tựu tài hoa cho cô. Vì vậy, nếu học được từ xã hội thì phải dùng cho xã hội, quyết không được uống công đến lần này. Đây là “người tài năng, tiếng tự cao, được người phục, chẳng do khoe”. Chúng ta xem câu kinh văn tiếp theo, chúng ta cùng đọc một lần:

Mình có tài, chớ ích kỷ, người có tài, không gièm pha. Không nịnh giàu. Chớ khinh nghèo. Không ghét cũ. Chớ thích mới. Người không rảnh, chớ làm phiền. Người bất an, không quấy nhiễu.

Xem câu đầu tiên: “*Mình có tài, chớ ích kỷ.*” Tài hoa, năng lực mà bản thân mình có, chỉ cần giúp được người khác thì không nên ích kỷ, không nên không đưa tay ra giúp đỡ. Cho nên, về điểm này thì cảm nhận của tôi rất sâu sắc, bởi vì trong khoảng thời gian tôi ở lớp bồ túc, chỉ cần bạn học đến hỏi tôi vấn đề gì thì tôi nhất định tận tâm tận lực giúp đỡ họ. Mà khi một người dùng năng lực để giúp đỡ người khác thì họ đã tu được ba loại bồ thí, chúng ta biết giữa trời đất, nếu bạn cầu như lý như pháp thì đều sẽ “có cầu ắt ứng”. Cho nên người thế gian thích tiền tài, nhưng lại không biết phải trồng nhân gì mới có thể có được tiền tài? Người thế gian cũng muốn được thông minh trí tuệ, vậy nhân ở đâu? Nhân ở việc bồ thí pháp; người thế gian mong muốn khỏe mạnh sống lâu thì phải trồng nhân gì trước? Bồ thí vô úy, luôn luôn làm giảm bớt sự đau khổ của người khác, thậm chí giảm đi sự đau khổ cho chúng sanh, thì tự nhiên bởi vì bản thân họ làm được “ông trời có đức hiếu sinh”, mọi lúc đều quan tâm đến sự đau khổ của người khác thì họ sẽ có thể có được quả báo khỏe mạnh sống lâu.

Khi một người đi hướng dẫn người khác, đem kinh nghiệm của mình nói cho người khác biết, đó là dùng sức lực, dùng kinh nghiệm giúp người nên họ đã làm được bồ thí nội tài. Hơn nữa, bởi vì trong quá trình hướng dẫn người khác,

bản thân cũng đã bố thí pháp nên thông minh trí tuệ càng ngày càng tăng trưởng. Bởi vì những phương pháp mà bạn nói với người khác, có thể sau này họ sẽ áp dụng vào công việc, vào cuộc sống gia đình của họ, cho nên họ sẽ không vì không học được một số phương pháp hay mà tay chân luống cuống. Nếu như họ không có bản lĩnh thì có thể phải thường xuyên lo lắng: “Tôi chẳng có cách nào để có thu nhập tốt. Vậy vợ tôi, con cái của tôi... trong lòng không có cảm giác an toàn, luôn luôn lo âu, sợ sệt.” Mà khi chúng ta đem những đạo lý làm người, làm việc nói cho họ, họ có sự trưởng thành thì có thể an định một gia đình, vì vậy điều này cũng thuộc về bố thí vô úy.

Thực ra khi một người bố thí pháp thì đồng thời đã làm đủ ba loại bố thí. Hơn nữa, bố thí pháp là giải quyết triệt để vấn đề của một người. Trước đây chúng ta cũng nhắc đến “cứu lúc nguy cấp chứ không cứu nghèo”, bạn có thể giúp đỡ họ nhất thời, nhưng nếu như tư tưởng, quan niệm của họ không thay đổi thì có thể bạn càng giúp họ càng ỷ lại, như vậy có thể sẽ có tác dụng phụ. Vì vậy, giúp đỡ một người triệt để nhất vẫn là phải để cho họ tiếp nhận được sự giáo dục đúng đắn, sửa đổi từ trong quan niệm, tư tưởng thì sinh mạng mới có thể giải quyết triệt để vấn đề. Cho nên, chúng ta cũng cần phải dạy con cái: “Mình có tài, chớ ích kỷ”, tâm lượng lớn thì phước báu mới lớn.

Có một thầy giáo ở chỗ chúng tôi, từ nhỏ thầy ấy đã biết giúp cha mẹ làm công việc nhà, các em trai em gái cũng là do thấy ấy chăm sóc, nhìn thì có vẻ rất vất vả, nhưng sau đó thầy học tiểu học, học trung học cơ sở, học trung học phổ thông, học tới đại học, rất tự nhiên thầy không nghĩ sẽ làm cán bộ, làm lãnh đạo, nhưng thường cơ hội đều sẽ đến trước mặt thầy. Như khi học đại học, những công việc của Chủ tịch hội học sinh đều giao cho thầy, bởi vì từ nhỏ thầy đã được rèn luyện nên khả năng làm việc rất tốt. Thầy không cần danh mà danh cũng đến trước mặt. Khi con cái bằng lòng nhận làm rất nhiều công việc, rất nhiều rèn luyện, những công sức này nhất định sẽ không bỏ ra vô ích, mà càng làm vững chắc thêm năng lực của chúng. Có một lần, các giáo viên cùng nhau làm sủi cảo, kết quả có một thầy giáo nhìn thấy thầy Thôi này làm thì rất kinh ngạc, thầy ấy nói: “Tôi làm được một cái sủi cảo thì thầy Thôi đã làm được năm, sáu cái rồi.” Bởi vì từ nhỏ thầy đã làm việc rất nhiều nên năng suất làm việc rất cao. Vì vậy, con người tuyệt đối không được sợ bỏ ra công sức, không được sợ khổ, bởi vì cuối cùng ai là người được lợi ích nhiều nhất? Chính mình được lợi ích. Vì vậy, “mình có tài, chớ ích kỷ”.

“Người có tài, không gièm pha.” Khi chúng ta nhìn thấy người khác rất có tài hoa, rất có năng lực, tuyệt đối không được xem thường họ, không được bôi nhọ họ, vì như vậy đối với bản thân mình rất không tốt. Khi một người sinh tâm đồ kỵ thì đức hạnh của họ sẽ bị giảm xuống, khi tâm đồ kỵ nổi lên thì sự lương thiện của chúng ta sẽ bị nó khống chế, do vậy mỗi ngày bạn có thể đều buồn bực không vui. Vậy tại sao không mở rộng tâm lượng để làm được “nói việc thiện, tức là thiện, người biết được, càng gắng hơn”. Vì thế, trước đây người đọc sách luôn giữ lấy tâm thái anh hùng quý anh hùng, bởi vì rất khó mới có một người tốt xuất hiện làm lợi ích cho xã hội. Mà thành công là điều không hề dễ, muốn làm rất nhiều việc tốt có dễ không? Không dễ! Chúng ta nên thành toàn việc tốt của người, có bao nhiêu năng lực cũng phải tận tâm tận lực giúp họ, cùng nhau làm việc tốt.

Cho nên khi chúng ta sống chung với mọi người, ở trong tập thể rất có thể phải đối mặt với nhiều việc của đại chúng, nếu như không làm tốt sự việc thì rất có thể không chỉ ảnh hưởng đến một người, một gia đình, mà là thế nào? Ảnh hưởng rất nhiều nhóm người. Vì vậy, chúng ta có cơ hội phục vụ cho mọi người thì tuyệt đối không nên khởi tâm đồ kỵ. Bởi vì tâm đồ kỵ này không chỉ chướng ngại chính mình, mà có thể còn làm hỏng việc của mọi người, vì vậy chúng ta phải nên giữ lấy tâm thái là “không cầu có công, chỉ cầu không sai”. Ở trong đoàn thể phải nên tùy hỷ hành vi thiện của người khác, phải nên thành tựu việc tốt của người khác, dùng tâm như vậy để làm, để thành tựu họ, được vậy thì công đức của họ và của chúng ta là như nhau.

“Không nịnh giàu. Chớ khinh nghèo.” Đối với người có tiền, chúng ta không cần nịnh bợ; đối với người nghèo, chúng ta cũng không nên kiêu ngạo, khinh thường họ. Tử Lộ từng hỏi Khổng phu tử là: “Nghèo mà không nịnh, giàu mà không kiêu, người đó thế nào?” Ý là hỏi Phu tử: Người nghèo khó sẽ không đi nịnh bợ người có tiền; người có tiền cũng không kiêu ngạo, như vậy có được xem là có tu dưỡng hay không? Phu tử nói cũng được, nhưng vẫn phải tiến thêm một tầng nữa, phải có thể “nghèo mà vui, giàu mà thích lẽ”, tức là cho dù nghèo khó thì họ cũng không đi nịnh bợ, bởi họ hiểu rõ vì sao hiện tại họ nghèo khó, họ nên cố gắng gieo trồng nhân giàu có, gieo trồng bố thí tài thì tự nhiên sau này có thể “mệnh do ta tạo”. Người đọc sách thấu hiểu lý lẽ, vì vậy họ có thể nghèo mà vui, có thể vui vẻ làm quân tử, “giàu mà thích lẽ” nghĩa là một người cho dù rất giàu có nhưng họ vẫn khiêm cung, lễ phép, không phải vì có tiền mà thái độ của họ đối với người trước đó thay đổi 180 độ, sẽ không như vậy; hơn nữa khi thích

lễ thì đương nhiên cũng biết cứu giúp những người nghèo khổ. Vì vậy, cho dù chúng ta giàu hay nghèo, thực ra đều có thể sống một cách tâm an lý đắc.

Trong Chu Tử Trị Gia Cách Ngôn có một câu nói rằng: “Thấy người giàu sang mà tỏ vẻ nịnh bợ”, kẻ thấy người có tiền thì nịnh bợ, “Thấy người giàu sang mà tỏ vẻ nịnh bợ là đáng xấu hổ nhất”, khiến cho người khác nhìn thấy thì thế nào? Rất không thoải mái, thật là mất mặt! “Gặp người bạn cùng”, gặp thấy người nghèo “mà tỏ thái độ kiêu căng là hèn hạ không gì bằng”, nhìn thấy người nghèo khó liền làm ra vẻ kiêu ngạo, ức hiếp họ, đó là hèn hạ không gì bằng. Tuy họ có tiền nhưng hành vi của họ không hề cao thượng mà rất thấp hèn.

Rất thú vị, khi tôi đọc Chu Tử Trị Gia Cách Ngôn cho học sinh của tôi, tất cả các câu trong đó các em đọc rất bình thường, nhưng chỉ cần đọc đến hai câu này thì các em đọc đồng dục, mạnh mẽ: “Thấy người giàu sang mà tỏ vẻ nịnh bợ là đáng xấu hổ nhất. Gặp người bạn cùng mà tỏ thái độ kiêu căng là hèn hạ không gì bằng.” Lúc các em đọc lớn như vậy, tôi tin rằng trong tâm của các em nhất định sẽ lưu lại ấn tượng sâu sắc. Sau này các em đối nhân xử thế chắc sẽ tuân theo những lời dạy bảo này, không đến nỗi xem thường người nghèo, nịnh bợ người có tiền. Nhưng thực tình mà nói, nịnh bợ người có tiền chưa chắc họ đã chấp nhận, bởi vì khi họ đã có tầm nhìn thì những lời nịnh hót, lời bợ đỡ này ngược lại sẽ khiến cho họ xem thường bạn. Tốt rồi, tiết học này chúng ta học đến đây trước, cảm ơn mọi người.